

چرا معرفت دینی و روحانیت، بدون روشنفکری دینی، وبال می شود و نه بال؟

مقدمه

؟ روشنفکری دینی چیست؟

روشنفکری دینی عبارت است حل مداوم مسائل دین شناسانه و راهکارهای دینگزارانه، در بستر تحول ظرفیت های معرفتی، اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و...

؟ روشنفکران دینی، پیوسته در حال زدایش تناقضات و ناسازواری ها، دفع و رفع شبهات و قشریگری ها و فرسودگی های معرفتی و در حال نو کردن راهکاهای نخ نموده در پیاده سازی دین اند. سنخ کار ایشان از قبیل اجتهاد است.

1؟ البته که دین بهترین هدیه الهی به انسان است. خاصه اسلام شیعی که دین حنیف آخرالزمان است.

2؟ بخشی از دین، “تعبدیات دین” است، مانند نماز و روزه و حتی بخشی از معاملات که خالی از تعبدیات نیستند. (مثلا حرمت ربا) فهم سخت هسته ی معارف تعبدی، چندان اختلافی و دشوار نیست وقتی بر آن اتفاق نظر باشد...

3؟ بخش دیگر دین، در کار “توصیف جهان” است و شامل “معارف حقه الهیه” می شود که کران تا کران نور است و دریا، دریا معرفت... (خداشناسی، جهان شناسی، انسان شناسی، امام شناسی و...)

4؟ و بخش دیگر، “تدابیر دیندارانه و دینگزارانه” است، برای زندگی دیندارانه که با فهم شرایط زمان و مکان و اجتهادهای مختلف، متکثر می شود (اینکه از کدام راه می توان دین خدا را بهتر اقامه کرد و موجبات عزت جامعه را فراهم کرد، کدام دولت و حکومت و تقنین و قضا و اجرا و اقتصاد و روابط بین الملل، بار دینداری مردمان را بهتر برمی دارد و آن را مصون تر می دارد)

دین در مقام "فهم و اجتهادِ تفصیلی"، (معرفت دینی) عرضا و طولا، لایه به لایه فهم میشود و هر کس بقدر بضاعت و ظرفیتش از آن محظوظ میگردد. ? در این حوزه، بین دینداران؛ اختلاف می افتد و ناهمبانی ها و سوء فهم های بسیار عارض می شود. یکی توحید را سطحی و عوامانه فهم می کند و دیگری به لایه های عمیق تر راه می یابد... موحد عامی اگر قرائت بلند مرتبه موحد دیگر را بشنود، یا او را چاک می زند یا خود شرحه شرحه می شود.

□ روشنفکر دینی، مدام معارف توصیفی دین را عمق می بخشد و میکوشد که فهم خود و دیگران را از معارف دینی از قشری گری دور کند. معرفت دینی نزد او مدام پوست می اندازد و از سطح به عمق سیر می کند.

? اگر فهم ما از دین در سطح بماند؛ رسالت دین انجام نمیشود. روشنفکر دینی، معارف دین را نزد مرد در خیابان غبار رویی و خرافه زدایی می کند و برای ارتقا آن تلاش میکند.

□ روشنفکر دینی، گسل های درونی و بیرونی معارف دین را رصد می کند و برای آن راهکار می جوید، اگر چنین نکند، میان معرفت دینی و سایر معارف غرابت و رقابت های سهمگین می افتد.

□ روشنفکر دینی، راهکارهای دینگزاری را در پیوست با شرایط زمان و مکان واری می کند و از منابع دین، بهترین آن را اکتشاف و اجتهاد و بیان می کند و گرنه دینگزاری مومنان طی تحولات اجتماعی و معرفتی به تراژدی کمدی بدل می شود (جامعه اسلامی در عصر تیروکمان می ماند)

□ حال بنگرید اگر معرفت دینی، بدون روشنفکری دینی و اجتهاد مستمر و پویا، در جامعه دینی، مورد باور توده ها باشد، چه قدر باعث خوشبختی یا بدبختی آنان می شود و اگر روحانیان و معرفتگزاران دین، روشنفکر نباشند (در حال حل مسئله نباشند) برای مردمان بال می شوند یا وبال... به جوامع مسلمان بنگرید...

در تلگرام

حمید رجایی

پاییز 96